

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte onsdag 5. november 1958 kl. 9.

Møtet ble ledet av formannen, F i n n M o e .

Til stede var: Borten, Reidar Carlsen, Lyng (for Kjøs), Reinsnes, Meisdalshagen, Finn Moe, Nordahl, Offerdal, Erling Petersen, Røiseland, Wikborg, Henrik Svensen, Dahl, Hareide, Hegna, Hoel (for Paul Ingebretsen), Ingvaldsen, Hønsvald og Vatnaland.

Av Regjeringens medlemmer var til stede utenriksminister Lange og handelsminister Skaug.

Dessuten ble følgende embetsmenn gitt adgang til møtet: Utenriksråd Ræder, ekspedisjonssjef Sommerfelt og byråsjef Skarstein.

D a g s o r d e n :

Statsråd Skaug redegjør for forhandlingene om det europeiske frihandelsområde.

Formannen: Det er jo ikke nødvendig for meg å si noe om hvorfor dette møte er sammenkalt. Jeg gir ordet til handelsministeren.

Statsråd Skaug: Jeg er takknemlig for å ha fått anledning til allerede i dag, så kort tid etter at dette siste møte i Maudlingkomiteen ble holdt, å legge frem for den utvidede utenrikskomite den situasjon vi nå har i forbindelse med forhandlingene i Paris. Jeg vil gjerne innledningsvis få nevne at vi – dessverre i siste liten, tiden har vært nokså kort – i dag har fått delt om til komiteens medlemmer en del materiale. Det ene er en redegjørelse jeg ga i Kringkastingen sist fredag om situasjonen i Paris, en redegjørelse som selvsagt ikke gir den hele og fulle sannhet, for den kan man ikke gi på så kort tid. Videre den offisielle rapport fra Delegasjonen i Paris om det siste møte i Delegasjonens innberetning Nr. 3067, datert 31/10, samt et dokument som gjengir det felles svensk-dansk-norske forslag om behandlingen av jordbruksvarene i frihandelsområdet, et forslag som ble lagt frem under det siste møte.

Jeg vil også gjerne med en gang nevne at det under dette siste møte ble holdt et lukket og fortrolig møte mellom delegasjonssjefene for å drøfte den situasjon som er oppstått. Fra det møtet foreligger det ikke noe referat, men jeg tok en del notater, og har på basis av dem forsøkt å rekonstruere samtalen, og jeg vil få lov til i løpet av et par dager å sende dette dokument til komiteens medlemmer.

Som kjent har Maudlingkomiteen nå nettopp hatt en serie møter i Paris, i dagene 23.-24. og 28.-30. oktober. Den fremgangen i forhandlingene om opprettelsen av et frihandelsområde som vi i høst hadde håpet at disse møtesesjonene skulle gi, fikk man ikke. Tvert imot er det vel så at de prinsipielle motsetningene, i første rekke mellom den franske og den britiske oppfatning av

selve forhandlingenes formål og grunnlag, kanskje kom frem klarere denne gang enn noen gang før. Det er derfor på det nåværende tidspunkt ikke mulig å ha noen bestemt formening om når et frihandelsområde eventuelt kan bli opprettet, og om det i det hele tatt vil bli opprettet, og man kan ikke ha noen bestemt mening om hvilken form eller hvilket reelt innhold et slikt frihandelsområde vil kunne komme til å få.

Komiteens medlemmer vil huske at forhandlingene i Paris lå nede i hele våres på grunn av de politiske forhold i Frankrike. Det ble således ikke holdt noe møte i statsrådskomiteen mellom slutten av mars og slutten av juli måned, og kostbar tid gikk da tapt. Julimøtet ble i grunnen sammenkalt først og fremst for å forsøke å bringe fart i forhandlingene igjen etter den politiske krisen i Frankrike. Det var på forhånd på det rene at stort lenger kunne man ikke vente å komme på julimøtet, men etter underhåndsuttalelser fra fransk hold dengang og i lys av det arbeid som var satt i gang i den franske administrasjon, og også på grunnlag av de uttalelser den franske utenriksminister Couve de Murville fremkom med i komiteen, var det etter at julimøtet var avsluttet, et nokså utbredt håp om at hvis bare det nye franske regime fikk ytterligere et par måneder på seg, ville det være i stand til å gå inn i reelle forhandlinger. Mr. Maudling mente blant annet på det daværende tidspunkt å kunne spore en viss politisk vilje hos franskmennene til å nå et resultat.

Forhåpningene om dette har ikke slått til. Utover høsten har det riktignok foregått en del ekspertdrøftelser som forberedelser til de møter vi nettopp har hatt, men i de virkelig vanskelige spørsmål har franskmennene fortsatt fulgt den linje å holde problemene flytende. På den indre seksmaktfront har det imidlertid fra fransk side vært utfoldet en meget sterk aktivitet, og det har lyktes den franske regjering å få godtatt som prinsipp at De Seks skal drøfte alle spørsmål seg imellom på forhånd, og først når de er enige seg imellom, skal de forhandle med de andre land gjennom Maudlingkomiteen.

Grunnlaget for denne fastere felles front utad, ble tydeligvis lagt under møtet mellom forbundskansler Adenauer og general de Gaulle på hans landsted i sommer. Etter hva man kan forstå har de Gaulle her fremholdt at Frankrike vil gjøre sitt ytterste for å oppfylle sine forpliktelser overfor de fem andre partnere i Romatraktaten. Da dette imidlertid ville medføre betydelige offer for Frankrike i dets nåværende økonomiske situasjon, måtte de andre fem til gjengjeld støtte Frankrikes synspunkter i frihandelsforhandlingene. Etter dette møte mellom de to statsministre, har Romatraktatens ministerråd vært sammen to ganger – i Venedig i september og i Brussel i oktober. Under disse møtene har øyensynlig de tyske representanter, hvis innstilling her er vesentlig, i stor utstrekning og av rent politiske grunner, bøyet av for de franske særsynspunkter. I denne situasjon har det, som rimelig kan være, ikke vært lett for andre, og man kan kanskje kalle det mer «liberale» elementer innenfor De Seks, å påvirke den utvikling som har funnet sted.

Etter de møtene som nå er holdt i Paris, vil det nok bli nødvendig med nye drøftelser innenfor De Seks som følge av det press som nå blir lagt på Frankrike for dets manglende forhandlingsvilje. Det kan da tenkes at enkelte av De Seks igjen vil prøve å gjøre sine mer «liberale» handelspolitiske oppfatninger sterkere gjeldende.

Tysklands holdning vil her være avgjørende. I denne situasjonen er det selvsagt meget nødvendig at land utenom De Seks også holder sammen, og det er nå etablert et meget godt samarbeid mellom de nordiske land, Storbritannia, Sveits og delvis Østerrike på dette område. Men man er dog ikke gått til det skritt å organisere seg som en gruppe med sikte på å treffe handelspolitiske mottiltak hvis forhandlingene ikke fører frem, slik som det har vært hevdet i enkelte aviser.

Jeg skal ikke her komme inn på alle de spørsmål som ble behandlet på det nylig avsluttede møte. Den rapport som er utarbeidet fra delegasjonen og som er omdelt her i dag, vil gi alle de vesentlige momenter. Jeg skal innskrenke meg til å omtale enkelte av de viktigste og også vanskeligste problemkomplekser.

Jeg kan i denne sammenhengen først nevne at det på det siste møte i Maudlingkomiteen ble lagt frem et felles dokument fra De Seks med deres standpunkter til en rekke av de temaer som er oppe. Dette dokument – den såkalte Ockrent-rapport – inneholder på visse punkter opplegg som kanskje kan legge grunnlaget for enighet mellom de 17 – men jeg sier bare «kanskje». I andre spørsmål synes standpunktene fra De Seks å være meget vanskelige å akseptere.

Det avgjort mest kompliserte problem er det som kan sammenfattes under begrepet *opprinnelses- og forvridningsproblemet*. Hvordan disse problemene blir løst, vil i realiteten bestemme det reelle innhold av frihandelsområdet. Som jeg tidligere har nevnt her i komiteen, er Storbritannia, de skandinaviske land og Sveits tilhengere av liberale regler som vil medføre at alle varer som normalt inngår i den europeiske handel, får nyte godt av frihandelsområdebehandling. Frankrike går imidlertid sterkt inn for å gjøre reglene svært restriktive, for å gardere seg mot en forvridning av handelen som hevdes å kunne oppstå som følge av medlemslandenes forskjellige tollsatser og handelspolitikk forøvrig overfor tredjeland. I tillegg til dette ønsker også Frankrike, i all fall i en viss utstrekning, å beskytte seg mot konkurransen fra land innenfor området på felter der fransk industri venter vanskeligheter i konkurransen. Her kommer enkelte av våre viktige eksportvarer, som treforedlingsprodukter, aluminium og ferrolegeringer, inn.

Disse opprinnelses- og forvridningsproblemer har nå vært gjenstand for ekspertutredninger gjennom lengre tid, uten at man i dag er særlig nærmere en løsning enn hva man var ved årets begynnelse. Som følge av den enighet som tidligere i høst ble oppnådd mellom De Seks om å innta felles standpunkter i disse spørsmål og fordi disse felles standpunkter ennå ikke er utarbeidet, har alle De Seks i den senere tid unngått å engasjere seg i realitetsdrøftelser. Det er tidligere i Maudlingkomiteen oppnådd enighet om at problemene skal utredes sektorvis for følgende 5 varekategorier: Maskiner, kjemiske produkter, treforedlingsprodukter, tekstiler og metaller. For å komme frem til et felles standpunkt til opprinnelses- og forvridningsproblemer for disse 5 sektorer, har De Seks for tiden 5 ekspertgrupper i arbeid i Brussel. Så lenge disse gruppene ikke er ferdige, er De Seks ikke innstillet på å forhandle med de andre land. I denne situasjonen var De Seks på det siste møte tilhengere av også å nedsette 5 ekspertgrupper i Paris som skulle gå løs på disse problemene etter at De Seks var ferdige med sine interne drøftelser. Dette var etter andres mening, blant annet vår, en metode som ville føre til nye tidsforsinkelser og

antagelig gi liten sikkerhet for at problemene i det hele tatt kunne løses på en noenlunde tilfredsstillende måte.

Selvsagt kan ikke noe land i Maudlingkomiteen sette seg imot eller forhindre at grupper av andre land blir enige om visse standpunkter seg imellom, det skulle bare mangle. På den annen side er Maudlingkomiteen i sin tid oppnevnt av OEEC's råd med sikte på å føre forhandlinger mellom 17 medlemsland, og vi har hele tiden ment at realitetsforhandlingene burde føres innenfor komiteen. I denne situasjon foreslo Maudling derfor straks at han selv skulle ta ledelsen av det fortsatte arbeid med drøftelsen av opprinnelses- og forvridningsproblemene, med sikte på å nå en prinsipiell enighet innen 1. januar. Han foreslo opprettet en egen komite med seg selv som formann som skulle være sammensatt av statsråder eller høyere embetsmenn med vidtgående fullmakter, en komite som måtte være forberedt på å sitte sammen permanent fra nå av og frem til nyttår for å behandle disse spørsmål for å finne ut hvorvidt det i det hele tatt er mulig å oppnå enighet. De Seks, som ønsker å avvente resultatet av sine interne drøftelser i Brussel, var lite stemt for denne fremgangsmåten, men etter sterkt press fra britene og fra andre land utenfor De Seks, ble Maudlings forslag på sett og vis godtatt, men med visse forbehold. I denne sammenhengen gjorde De Seks i løpet av diskusjonen kjent at de ville sette fart på – eller de ville i all fall forsøke å sette fart på – ekspertdrøftelsene i Brussel med henblikk på å legge frem resultatene for Maudlings nye komite, altså fra 20. november av og utover. De har antydnet at det siste av deres interne dokumenter når det gjelder de 5 grupper skulle kunne foreligge 10. desember, og Maudlingkomite nr. 2 vil da begynne sin virksomhet rett etter 20. november og sitte samlet, så vidt jeg forstår, til jul, samtidig med at den egentlige Maudlingkomite vil komme til å måtte ha en rekke møter for å drøfte alle de andre uløste problemer.

Etter de inntrykk vi har av ekspertdrøftelsene i Brussel, er det nok så innlysende at De Seks seg imellom ikke har så lett for å bli enige i disse spørsmål, og med den forholdsvis begrensede tidsfrist som nå er presset på dem, er det vanskelig å si om det vil lykkes for dem å følge den timeplanen som man er blitt enige om.

Av særlig interesse for Norge i denne sammenheng er treforedlings- og metallsektorene. For treforedlingssektorens vedkommende har ekspertgruppen i Brussel allerede hatt to møteserier uten å bli enige, idet tyskerne, nederlenderne og belgierne setter seg kraftig imot de franske forslag om å ekskludere treforedlingsproduktene fra frihandelsområdet. Vi har hatt et utmerket norsk-svensk samarbeid når det gjelder behandlingen av den saken i Brussel. Den norske industri og administrasjonen har hatt representanter i Brussel og har hatt anledning til å drøfte spørsmålene med representanter for De Seks og drive en del av det man kan kalle «opplysningsvirksomhet» overfor dem. Det jeg har fått høre om denne virksomhet går ut på at både den norske industrirepresentant, direktør Lyle og representanten fra Utenriksdepartementet, byråsjef Skarstein, var forferdet over den mangel på kjennskap til treforedlingsindustrien i Norden som de ekspertene fra De Seks som behandler disse sakene, viste.

Det siste møte mellom De Seks om treforedlingsindustrien skal holdes i Brussel 21. november, og hvis De Seks heller ikke her blir enige om et felles standpunkt, vil situasjonen når det gjelder denne varegruppe kunne bli lettere for oss om saken kommer opp i Paris. I øyeblikket ser det nemlig ut til å være tyskernes hensikt, hvis man ikke blir enige i Brussel, å ta saken til Paris for drøftelse der i forbindelse med Maudlingkomiteens arbeid. Det kan imidlertid også hende at De Seks – dvs. da først og fremst franskmennene – vil forsøke å få denne saken til realitetsavgjørelse i et Ministerrådsmøte av De Seks og ikke sende den til Paris, og i så fall har vi ikke noen som helst garanti om hvilket standpunkt De Seks vil kunne komme til å låse seg fast på.

For metallenes vedkommende synes heller ikke ekspertdrøftelsene i Brussel å være kommet særlig langt, og på begge disse to feltene er det så at man på fransk side er ute etter en ren beskyttelse. Det franskmennene her vil få til, har ingenting å gjøre med varers opprinnelse eller harmonisering av de ytre tollsatser. Deres argumentasjon går utelukkende på at deres industri ikke kan klare konkurransen, og derfor må disse varegruppene være gjenstand for spesielle regler.

Vi mener at vi står ganske sterkt i vår argumentasjon når det gjelder disse varegrupper i et frihandelsområde hvis drøftelsene bare kan bli ført på et helt igjennom saklig grunnlag.

Hva utfallet vil komme til å bli, er det som man vil forstå ganske umulig å ha noen formening om på det nåværende tidspunkt. Men for treforedlingssektorens vedkommende er det ganske sikkert at spørsmålet om ikke-diskriminering for og lik adgang til råvarene vil komme til å bli av vesentlig betydning.

Under diskusjonen om opprinnelsesproblemer på det siste møte ble det fra fransk side avgitt et innlegg som klart viser hvilke prinsipielle motsetningsforhold man her er oppe i. Det vil være kjent at man fra britisk og skandinavisk side mener at man som grunnlag for forhandlingene skal gå ut fra at man ønsker å komme frem til et frihandelsområde, kjennetegnet ved at toll og restriksjoner oppheves for handel innenfor området, og ved at medlemslandene, i all fall innenfor visse grenser, bevarer sin handlefrihet når det gjelder deres handelspolitikk overfor omverdenen for øvrig. Etter vår oppfatning skal man ikke gjennom et frihandelsområde stenge for handelen mellom Europa og resten av verden. Fra fransk side setter man et spørsmålstegn ved dette prinsipielle grunnlag for forhandlingene, og det fremgikk at det man der helst ser gjennomført, er et europeisk preferanseområde, beskyttet utad overfor tredjeland med ganske høye tollmurer. Dette er noe som man på skandinavisk og britisk side hele tiden har hevdet er noe man av hensyn til Europas egen fremtid må søke å unngå. Europas fremtid, som vi har sett det, kan ikke ligge i å stenge seg ute fra handel med resten av verden, men må tvert imot være å ha så meget handel med resten av verden som mulig, fordi Europa trenger tilførsel av råvarer og utstyr fra andre land, og trenger for sin egen levestandard å kunne eksportere til land utenfor området.

Det at man på fransk side holder så sterkt på denne oppfatning som man gjør, har selvsagt sin logiske og naturlige forklaring i det forhold at Frankrike, som den

fremste talsmann blant De Seks når det gjelder disse spørsmål, ser fellesmarkedet mellom De Seks som ett skritt på veien til å lage en politisk union i Europa.

Det er i det hele tatt ikke mulig å vurdere den forskjell i oppfatningen som gjør seg gjeldende i diskusjonen om frihandelsområdet, hvis man ikke er klar over at man her på sett og vis diskuterer utenrikspolitiske realiteter i nokså innviklede økonomiske termer. Men det er det som er grunnlaget for det hele. Og inn i dette går da også, som jeg har vært inne på tidligere i denne komite, de franske spekulasjoner om å utvikle Afrikas naturressurser som grunnlag for De Seks' økonomi. Man har et typisk eksempel på det i forbindelse med hele spørsmålet om råaluminiumens stilling, hvor man på fransk side utvilsomt ønsker en høy toll på råaluminium med sikte på den mulighet som foreligger for i løpet av et noenlunde rimelig tidsrom å kunne utvikle råaluminiumsproduksjonen ved utbygging av vannfall i Afrika. I og med denne franske oppfatning, som nå også i høy grad deles av de andre fem, skal man derfor arbeide seg fram mot et system også for et frihandelsområde som omgjerdes av bestemmelser som vil binde den ytre handelspolitikk også for frihandelsområdets medlemmer, slik at man etablerer et preferansesystem som varer også i fremtiden.

Et annet viktig diskusjonstema på det siste møte var spørsmålet om de såkalte *institusjonelle problemene*. Det er alminnelig enighet om at et frihandelsområde bør ha en organisatorisk overbygning mer eller mindre etter mønster av det man har i OEEC. Det er også enighet om at vedtak i disse organer må treffes ved enstemmighet når det gjelder viktigere saker, i særdeleshet når det gjelder å påta seg nye forpliktelser utover dem som fremgår av den konvensjon som måtte bli inngått. Dermed slutter imidlertid enigheten. På fransk side ønskes det at også alle andre former for vedtak, f.eks. om tvistes spørsmål som måtte oppstå under anvendelsen av konvensjonens bestemmelser, må skje ved enstemmighet. Dette kan jo bli en nokså håpløs regel. Viktigere er det imidlertid at man på fransk side også ønsker adgang til å gjøre bruk av unntaksklausuler uten at institusjonenes forhåndssamtykke skal kreves, og det skal da gjelde enstemmighet for at institusjonen skal kunne underkjenne et slikt vedtak. Dette vil i realiteten uthule de bestemmelser som man lager. Hvert eneste land vil ha veto rett. Om et land har forbrutt seg mot konvensjonens bestemmelser, vil det land som har forbrutt seg, ved å bruke sin veto rett kunne forhindre at organisasjonen fatter vedtak om at det har forbrutt seg.

Etter høstens drøftelser blant De Seks, har det faktisk lyktes Frankrike, som i alle år har vært den største forkjemper for overnasjonale organer i det europeiske samarbeid, å få de andre fem med på denne linjen. Dette er i det hele tatt en eiendommelig situasjon, fordi man på britisk og skandinavisk hold, hvor man den hele tid har vært meget engstelig for alt som heter flertallsvedtak i organisasjonene, nå i all fall er kommet frem til at man må ha flertallsvedtak i avstemninger som gjelder anvendelsen av konvensjonens bestemmelser, og at man i særdeleshet ikke må ha en ordning som gjør at et land kan påberope seg en unntaksklausul og unnlate å oppfylle sine forpliktelser uten at dette er godkjent av institusjonen med en eller annen form for flertall. Det er ikke lett på det nåværende tidspunkt å se hvordan disse to motstridende teser skal kunne forenes, men problemet vil bli gjort til

gjenstand for nye drøftelser i tiden fremover. Samme tvist om avstemningsreglene har man forøvrig når det gjelder spørsmålet om å gå over fra én etappe – den første 4-års-perioden – til annen etappe i tollreduksjonene, hvor man på fransk side holder sterkt på at det skal være enstemmighet for å gå over fra etappe 1 til etappe 2, det vil si at et hvilket som helst land av de 17, etter at de fire årene er gått, kan nedlegge veto mot å fortsette, selv om alle de andre 16 skulle være innstillet på å gå videre etter de bestemmelsene som foreligger.

Landbruksproblemene er et felt hvor man kan si at man nå kanskje begynner å øyne mulighetene for en enighet. Det er alminnelig godtatt at det i forbindelse med et frihandelsområde også må utformes bestemmelser om oppmyking av handelen med landbruksprodukter, og at dette bør skje i en særavtale som inngås samtidig med en frihandelskonvensjon. Det foreligger nå tre forslag om hvordan en slik særavtale bør bygges opp, et britisk fra januar i år, et 6-maktsforslag som ble fremlagt i sommer, samt et felles norsk/svensk/dansk forslag. Dette forslaget ble, som jeg nevnte, fremlagt under det siste møte etter at forberedende skandinaviske drøftelser har pågått i meget lang tid.

Det britiske forslag er det minst vidtgående, idet det vesentligste ved det er at man fastslår at man skal ha en gjensidig granskning av medlemslandenes jordbrukspolitikk og bestemmelser som tar sikte på å få avvirket de gjenværende kvantitative importrestriksjoner, samt kontroll med bruk av eksportsubsidier. Fra britisk side er man ikke innstillet på å treffe noen tiltak på det tollmessige område for jordbruksvarenes vedkommende.

6-makts-forslaget begrenser seg til å omhandle bestemmelser for den første 4-års-perioden. Hovedinnholdet er at det bør være en «stand-still» i denne perioden i bruken av handelsrestriksjoner for jordbruksvarene, kombinert med en adgang for landene til å gi hverandre visse bilaterale kvoter til reduserte tollsatser.

Det skandinaviske forslaget bygger på 6-makts-forslaget, men går noe videre. Bl.a. fremheves det at de bilaterale kontingenter må være store nok til ikke bare å sikre eksportlandenes nåværende eksport til de andre medlemslandenes markeder, men at eksportlandene også må ha muligheter for å få andel i den forbruksøkning som etter hvert måtte finne sted. Det legges også i forslaget opp til en senere avskaffing av toll- og mengde-restriksjoner mot bruk av minsteprissystemer slik som utviklingen vil bli innenfor 6-maktsgruppen i henhold til avtalens bestemmelser. Forslaget tar i det hele tatt sikte på så langt som mulig å komme frem til bestemmelser analoge med Roma-avtalens bestemmelser, for derved å sikre de øvrige OEEC-land mot diskriminering fra De Seks' side.

Den spesialgruppen som tidligere behandlet landbruksproblemene, vil nå tre sammen igjen og forsøke å komme til en akseptabel ordning på grunnlag av disse tre forslag. Den er bedt om å framlegge en rapport 10. desember.

I nær tilknytning til landbruksproblemene har man så *fiskerispørsmålene*. Vi fikk i vår nedsatt en egen gruppe som fikk i oppdrag å søke å utarbeide regler for handelen med fisk og fiskeprodukter i frihandelsområdet. Gruppen har hittil ikke vært særlig virksom. Grunnen til det er dels at forhandlingene generelt sett har ligget nede, og dels at atmosfæren for drøftelse av fiskeriproblemene i Europa ikke

har vært den aller beste i den senere tid i lys av den britisk-islandske fiskerigrænsetvist. På det siste møte ble det imidlertid etter norsk og islandsk initiativ vedtatt at fiskerigruppen skal begynne sitt arbeid igjen. På norsk og islandsk side har man i lengre tid samarbeidet om denne saken, og det har vært holdt forberedende møter såvel i Paris som i Reykjavik. Man vil nå, hvis vi ønsker å gjøre noe med denne saken, fra norsk-islandsk side i den nærmeste fremtid måtte legge frem et forslag til en særavtale for handelen med fisk og fiskeprodukter i frihandelsområdet, og gruppen i Paris vil tre sammen så snart dette forslaget er lagt frem.

Det man på islandsk/norsk side tar sikte på å legge frem, er et forslag som vil innebære mer liberale regler for handelen med fisk og fiskeprodukter enn dem man antar man vil få i landbrukssektoren. Vi har tenkt å ta utgangspunkt i 6-maktenes forslag vedrørende landbruksprodukter og å fremme forslag om en koordinering av medlemslandenes fiskeripolitikk. Vi har tenkt å nøye oss med en «stand-still» bestemmelse for restriksjoner, kombinert med tollfrie bilaterale kontingenter, i den første 4-års-perioden, men vi vil videre – etter det vi foreløpig har tenkt oss – ta til orde for avvikling av toll og kvantitative restriksjoner for fisk og fiskeprodukter over den resterende del av overgangsperioden, det vil si 12-15 år. Vi går altså ikke så langt som til å foreslå en fullstendig frihandel med fisk og fiskeprodukter. Det var selvsagt det vi helst ville ha, og som man på islandsk side lenge holdt på, men vi tror ikke det er noe realistisk forhandlingsopplegg i det hele tatt. Vi tror det er bedre at vi legger frem noe som det kan være visse muligheter for i all fall å få diskutert. Medvirkende til denne, man kan kalle det forsiktige holdning, er også at om vi hadde gått lenger og krevet en absolutt frihandel, ville det ikke ha vært til å unngå at en rekke av våre indre norske reguleringer – slike som bestemmelsene om landingsforbud, transit-spørsmålet og forbud mot etablering osv. – ville komme i søkelyset med én gang. Selv med dette forsiktige opplegg er det fare for at det vil komme til å skje – det kan vi ikke si noe om, men hadde vi gått lenger, ville disse spørsmålene utvilsomt blitt bragt opp av de andre.

Vi har bedt islandske representanter om å komme til Oslo i neste uke for å drøfte denne saken nærmere, og vi vil selvsagt ta kontakt med denne komite, med fiskerikomiteen og med organisasjonene før noe forslag blir lagt fram i Paris. Men jeg vil gjerne understreke at samtidig med at dette er et vanskelig og et viktig spørsmål for oss, er det en sak som det haster meget å få gjort noe med, hvis vi overhodet skal ha sjanse for å få disse tingene drøftet i forbindelse med de avsluttende drøftelser om frihandelsområdet som skal pågå fra nå og frem til slutten av året.

En meget beklagelig konsekvens av den linjen vi foreløpig har tenkt oss, men som altså ikke er fastlagt, vil være den vanskelige stilling som fettherdningsindustriens produkter på denne måten vil komme i. Og vi vil heller ikke få den frihet for industrialiserte fiskevarer – slike som fiskehermetikk – som vi egentlig mente man burde ha, idet disse varene etter vår mening burde betraktes som egentlige frihandelsvarer.

De underutviklede lands særlige problemer var også denne gang oppe til behandling i Maudlingkomiteen. Det er alminnelig enighet om at disse landene må få gunstigere overgangsbetingelser ved sin inntreden i frihandelsområdet. Disse landene, og da særlig Tyrkia og Hellas, utøver også et meget sterkt press for å få finansiell hjelp til utbygging av sitt næringsliv for å gjøre det mulig for dem med tiden å bli fullverdige medlemmer av et frihandelsområde. Denne saken er nå kommet så langt at det i tiden fremover kan bli aktuelt å ta disse krav opp til realitetsbehandling.

For å summere opp situasjonen, tror jeg jeg trygt kan si at det gjorde seg mye pessimisme gjeldende under de siste møtene i Paris. Det er vanskelig å si noe om hva som vil kunne komme til å skje, men det er på det nåværende tidspunkt i all fall ganske sikkert at Maudlingkomiteen ikke vil kunne oppfylle sitt mandat, som går ut på å få utarbeidet og lagt frem et forslag om etablering av et frihandelsområde i tilknytning til tollunionen mellom De Seks, slik at frihandelsområdet kan tre i kraft samtidig med at tollreduksjonene De Seks imellom begynner. De Seks begynner sine tollreduksjoner den 1. januar, og det er uten videre klart at noe frihandelsområde vil ikke kunne tre i kraft den 1. januar. Selv om det i dag forelå enighet om en konvensjon, ville jo den forutsette ratifikasjon av de forskjellige land før den ville kunne settes i verk, så det er ikke i noe fall mulig for komiteen å oppfylle sitt egentlige mandat.

Det det da er spørsmål om, er om man innen 1. januar kan oppnå så pass stor enighet om de hittil uløste problemer at man med en tilstrekkelig grad av sikkerhet vil kunne si pr. 1. januar at det vil bli et frihandelsområde. Det er det hele nå dreier seg om. En reduksjon De Seks imellom på 10 pst. av tollsatsene fra 1. januar behøver i svært mange tilfelle ikke å ha så store øyeblikkelige virkninger på den inter-europeiske handel. I visse tilfelle vil imidlertid en slik reduksjon De Seks imellom kunne komme til å ha sin store betydning. Til det kommer økingen av importkvotene De Seks imellom. Og det som er det vesentlige, er at om man ved årets slutt ikke har oppnådd enighet om de vesentlige tvistepunkter, og De Seks da begynner sine tollreduksjoner og etablerer sitt apparat, vil det bli skapt en situasjon av usikkerhet i handelsforbindelsene innen Europa med hensyn til fremtiden, som i høy grad vil være skadelig både i økonomisk henseende og også i politisk henseende.

Så vidt jeg forstår, bedømmer britene denne situasjonen meget alvorlig. De har gitt uttrykk for at datoen 1. januar er en overordentlig viktig dato, som kan bli en skjebnesvanger dato i Europas etterkrigshistorie. For hevdes det – har man ikke da oppnådd enighet om de vesentlige punktene, og det er slik at diskrimineringen i Europa da begynner, så er det begynnelsen på en økonomisk og kanskje også politisk deling av Europa. Man sier også fra britisk hold nokså bestemt, at kan vi ikke bli enige om de vesentlige punktene innen utgangen av dette år, så vi vet hvor vi står, vil det også ta lang tid før man kan ta disse forhandlinger opp igjen.

Det er en alvorlig krise som her foreligger, og en krise som man nok kan si er av økonomisk karakter, men som i høy grad også er av politisk art. De Seks har sin ordning seg imellom. De bygger frem mot noe som kan bli, håper de, en politisk

union og en politisk samling av Europa. Dette er en utvikling som våre land ikke har kunnet være med på. Men vi har ment at de økonomiske virkninger av dette ville kunne avbøtes ved at man gjennom et frihandelsområde sørget for at vi ikke fikk en økonomisk deling, og at det skulle kunne være mulig å etablere et frihandelsområde på en slik måte at det ikke på noe vis rokker ved de garantier som De Seks har gitt hverandre – og som de andre fem spesielt har gitt Frankrike – i forbindelse med tollunionen mellom De Seks. Det betviles på fransk side.

Når komiteen får tilstillet referatet fra det fortrolige møtet jeg har nevnt, vil jeg anbefale at man leser referatet av Maudlings innlegg og referatet av den franske representants innlegg. Man vil da få et forstemmende inntrykk av den alvorlige fransk-britiske motsetning som her foreligger. Man har gang på gang følelsen av at franskmennene først og fremst har britene mistenkt for at det Storbritannia er ute etter, er gjennom en kombinasjon av preferansesystemet og frihandelsområdet å sørge for å ødelegge Frankrike. Det er ved mange anledninger sagt nokså klart fra om det fra fransk side. I denne situasjon har naturligvis den britiske regjering på sin side overordentlig store vanskeligheter å kjempe med.

Hva som skal skje om det blir et brudd, er umulig å vite. Mye er avhengig av hvilke handelspolitiske tiltak de andre land – kanskje ikke straks, men senere – vil finne det nødvendig å treffe overfor De Seks. Som den sveitsiske delegerte meget riktig uttrykte det i den fortrolige samtalen sist i Paris, er jo forholdet i realiteten det at De Seks ikke kan klare seg uten frihandelsområdet. Det er frihandelsområdets land de tjener penger på til å dekke sine underskudd i resten av verden. Hvis det som nå kalles «De Seks ikke-Seks» - Storbritannia, de skandinaviske land, Sveits og Østerrike – bestemmer seg for å sette hardt mot hardt i en handelspolitisk strid med De Seks, er det ikke vi som taper mest. De andre taper mer. Men vi kommer til å tape alle sammen, og det er jo det som er det ganske meningsløse ved hele situasjonen.

På den annen side kan man sette et stort spørsmålstegn ved hvor lenge britene, hvis det oppstår en situasjon hvor det er diskriminering av britiske industriprodukter på det europeiske kontinent, vil gå med på at land som Norge, Sverige og Danmark bruker sine store overskudd i pund sterling til å betale våre store underskudd, først og fremst overfor Tyskland og andre av 6-makts-landene. Der kommer spørsmålet om pundets prestisje og mange slike ting inn. Men det er vel kanskje grunn til å frykte at man på britisk side ikke i det lange løp vil gå med på at vi skal kunne bruke våre pund-inntekter på den måten, til å dekke våre underskudd overfor De Seks, all den stund det består en klar diskriminering på Kontinentet rettet mot britiske varer. I en slik situasjon kan vi risikere at EPU ryker. Og EPU kan ryke *før* det også, hvis man på britisk side gjør alvor av å ta et brudd.

Det er en ting vi har vært bekymret for i hele denne situasjon. Vi har vært engstelige for at man på britisk side, hvis det skulle gå riktig ille, ville finne fram til en bilateral ordning med de seks, slik at vi ville falle ned så å si mellom alle stolene. Vi har ved flere anledninger snakket med Maudling om en slik eventuell situasjon, og har hver gang fått tilsagn om at noe slikt aldri ville komme til å skje.

Jeg tror at den situasjon vi nå har, selv om det er brudd, tross alt gir visse muligheter for å oppnå prinsipiell enighet innen årets utgang. At det er kommet til en krise av den art vi nå har, er i og for seg ikke så uventet. Det er mange som har ment at den burde ha kommet før, idet det er mange som har sett det slik at man ikke ville kunne komme fram til et kompromiss mellom disse synspunktene før man har gått gjennom en alvorlig krise. Jeg tror for min del at det er meget som taler for en slik oppfatning, slik som disse motsetningene tross alt har vært i hele denne tiden.

Det legges nå på alle mulige måter et voldsomt press på franskmennene. Det er i avisene alle mulige rykter som i større eller mindre grad har med virkeligheten å gjøre. En rekke kilder, som vanligvis er vel underrettet, har det ene og det andre å si rundt omkring i de forskjellige hovedstedene. Dette er en del av – man kan kanskje kalle det en nervekrig, påvirkningsforsøk, for å få til et forhandlingsmiljø.

På den andre siden må man naturligvis ikke undervurdere de problemene som foreligger i Frankrike. Som den franske representant sa ved det siste møte under den fortrolige drøfting av saken, måtte man ikke glemme for det første at Frankrike var et land med en sterkt proteksjonistisk fortid, og dessuten at det ikke var noe særlig interessert i disse tingene i det hele tatt. Hele det franske næringsliv står absolutt mot frihandelsplanen. Det vil ikke ha den. Det sier at det har påtatt seg offer nok i og med den tollunion det har gått inn for. Og som det også kan hevdes fra fransk side, og som det *er* blitt hevdet fra fransk side: Man må ikke glemme at det ikke er mer enn seks måneder siden vi nesten hadde en revolusjon i dette land, vi har fått en ny konstitusjon, vi skal ha valg. Kanskje ville det i andre land under liknende forhold ha vært regjeringer som hadde brutt forhandlingene og sagt at man måtte vente med dem til man hadde fått ordnet opp med en rekke andre ting.

Slike momenter kan anføres, men det man sitter igjen med følelsen av er, som jeg nevnte tidligere at man her har en avgjørende, dyptgående fransk-britisk konflikt, som slett ikke er ny, at dette er en akt eller en episode i europeisk politisk historie som strekker seg over lang, lang tid.

Til slutt – jeg har holdt på alt for lenge – vil jeg bare for ordens skyld nevne at under disse meget bevegde diskusjoner i Paris, ble det fra amerikansk side ikke sagt et eneste ord. Vi har grunn til å tro at de amerikanske representanter i Paris gjerne hadde ønsket å si noe til støtte for Maudling i hans overmåte vanskelige og delikate jobb. Det ble nevnt at de hadde bedt Washington om å få lov til det, men noen slik tillatelse fikk de i all fall ikke, og de uttalte seg overhodet ikke på møtet.

Formannen: Jeg skal få takke handelsministeren for denne redegjørelse, som jeg er sikker på at komiteens medlemmer har satt stor pris på.

Er det noen som forlanger ordet – til spørsmål eller for å fremholde synspunkter?

Røiseland: Det har vorte sagt i avisene at det nærast er drive tingingar mellom dei seks som ikkje var «dei seks». Er det noko i det? Er det ikkje berre rein kontaktverksemd ein der kan tala om, ikkje tingingar?

Statsråd Skaug: Det ble før dette siste møte i Paris holdt et UNISCAN-møte i London, hvortil Østerrike og Sveits ble invitert. At vi har hatt nordiske drøftelser før, under og etter alle møter i Maudlingkomiteen, og også UNISCAN-møter, for å drøfte synsmåter og standpunkter i forbindelse med det som skulle komme opp under møtene, er en velkjent sak. Det har hendt også tidligere, og også ved tidligere anledninger har Østerrike og Sveits vært med på slike drøftelser. – Det eneste som foregikk ved denne anledning, var at man utvekslet synspunkter i de saker og spørsmål som skulle komme opp i Maudlingkomiteen, men det var ikke tale om noen som helst forhandling om å lage en blokk av de ikke-seks med sikte på felles tiltak eller noe av den art.

Formannen: Må jeg i tilslutning til det få lov å spørre: Har det ikke vært brakt på bane tanker om et noe nærmere økonomisk samarbeid mellom de ikke-seks – ut over det at man eventuelt kunne drøfte handelspolitiske represalier overfor 6-maktssammenslutningen?

Statsråd Skaug: Det har vært kastet fram som en tanke, det har vært gjort for nokså lenge siden, men det har aldri vært tatt opp til egentlig drøftelse.

Wikborg: Det er vel kanskje riktig å vente og se hva som blir resultatet av de forhandlinger som ennå pågår. Men etter den redegjørelse vi har fått, må vi jo regne med som en ikke liten mulighet at det ikke blir noe frihandelsområde nå, og er vi ikke da nødt til snarest mulig etter den 1. januar å komme sammen med Storbritannia og Sveits, eventuelt også Østerrike, til reelle forhandlinger om hva vi da skal gjøre? For i samme grad som det diskrimineres mot oss på kontinentet, må vi vel forsøke å styrke hinannen innbyrdes så meget vi kan. Jeg kan ikke se noen annen utvei, vi blir tvunget dit, for jeg er helt sikker på at det kommer til å gå slik som handelsministeren sa, at engelskmennene ikke i lengden vil se på at vi bruker vårt overskudd til å styrke det kontinent som motarbeider de engelske interesser. Er det ikke da bedre, reelt sett og psykologisk sett, at vi, om det ikke blir noe resultat innen den 1. januar, da kommer sammen til drøftelse av hva disse landene seg imellom kan gjøre?

Statsråd Skaug: Jo, hvis man kommer i en slik situasjon, er det ganske opplagt at vi er nødt til å drøfte den situasjon med de landene som vi står nærmest sammen med, for å se hva vi bør gjøre. Men jeg tror at vurderingen hos oss hittil har vært den at det i første omgang gjelder å satse alle krefter og alt det vi har, på å oppnå enighet og – så lenge det er håp, å konsentrere oss om det. Og det er ennå håp.

Det går jo nå rykter om at man skal sammenkalle et møte av utenriksministrene. Det er sikkert franskmennene meget imot. De påstår at utenriksministrene ikke har noen forstand hverken på opprinnelsesproblemer, forvridningsproblemer eller noen av disse ting. Men til det er det naturligvis å si at det å holde et utenriksministermøte om denne sak kan være meget viktig. Da ville

man antagelig ikke risikere å oppleve det vi opplevde nå ved dette siste møte i Paris, hvor statsråder fra hele Europa møtte – det varte en hel uke, og vi hadde vanskelige forhandlinger – men hvor en fransk statsråd overhodet ikke en eneste gang satte sine ben på møtet, og hvor Frankrikes representant var en embetsmann fra det franske utenriksdepartement. Det ble sagt vidtgående ting på den franske regjerings vegne ved den anledning, og også de fem blant de seks syntes jo at dette var en litt eiendommelig fremgangsmåte, all den stund så mange andre hadde måttet legge til side annet arbeid for å være i Paris og overvære disse forhandlinger.

Om man får et møte på et politisk plan om denne sak, tror jeg det i og for seg kan være en fordel. Som jeg nevnte før, diskuterer Maudlingkomiteen i stor utstrekning utenrikspolitikk, men på en nokså innviklet måte. Om utenriksministrene kommer sammen, kan de jo ta dette problem opp på rent politisk basis og begynne i den andre enden, så å si. Vi forsøker å bygge opp noe, men utenriksministrene kan jo begynne med å diskutere hva situasjonen bør være, og hvor vi står når det hele er falt sammen. Kanskje er det lettere med det utgangspunkt å oppnå enighet.

Erling Petersen: I hvilken grad har man i Maudlingkomiteen diskutert den problemstilling at alternativene ikke er frihandelsområde eller handelskrig, men tollunion eller handelskrig?

Statsråd Skaug: Det har vært et av hovedpunktene i diskusjonen, fordi det franske standpunkt jo går ut på at man ikke skal ha et frihandelsområde, men at man burde ha en europeisk tollunion, og da med høye tollsatser overfor resten av verden. Det er en problemstilling man på britisk side ikke kan godta.

Erling Petersen: Jeg vet at engelskmennene hittil ikke har kunnet godta den. Men hvis man nå får handelskrigen i sin verste form, kan det ikke da finne sted en omvurdering? Man kan jo si at ideen om et frihandelsområde slik som den opprinnelig ble lansert, i grunnen saklig sett gir en meget svak formulering. Det er ikke en stabil ordning. Om den kommer i gang, kan jeg ikke forestille meg at den vil eksistere uforandret i 20 år. Da vil den ganske sikkert ha beveget seg mot en tollunion. Jeg har et inntrykk av at engelskmennene mentalt er i ferd med å bevege seg meget raskere enn i løpet av 20 år mot det samme.

Men hittil har man forhandlet. Begge parter vil ha sin type, men ingen har sett i øynene at man risikerer en ganske voldsom handelskrig eller tollkrig hvis vi ikke får noe resultat.

Statsråd Skaug: En harmonisering av de ytre tollsatser og en harmonisering av handelspolitikken overfor tredje land i sin alminnelighet og i denne sammenheng harmonisering av sosialpolitikken har vært noen av hovedpunktene i den diskusjon som har foregått. Vi har for så vidt sagt at vi kan godt tenke oss en harmonisering av de ytre tollsatsene, men da bør det være en harmonisering som gir seg utslag i at de høye tollsatsene går ned og ikke i at de lave tollsatsene går opp.

Britene står selvsagt i en vanskelig situasjon når det gjelder det spørsmål, av den grunn at de skal forsøke å kombinere frihandelsområdet med sitt preferansesystem i Samveldet. Men om 10-15 år, om intet skjer for å forsterke preferansesystemet innen Samveldet, vil det preferansesystemet ha tapt en vesentlig del av sin økonomiske betydning, slik at under den forutsetning vil man vel kunne få en utvikling med en utjevning i retning av en de facto tollunion. Det britene i den nåværende situasjon ikke har villet kunne godta – det har det også vært vanskelig for oss å godta – er at de ytre tollsatser skal være undergitt vedtak innenfor en europeisk tollunion. Og man har også på britisk side vært sterkt opptatt av å ha en tollautonomi på grunn av mulighetene for å forhandle om nedskjæring av tollsatsene vis-à-vis De Forente Stater.

Borten: Jeg synes den utredning vi har fått, var veldig interessant. Statsråd Skaug begynte med å uttrykke at han var veldig pessimistisk, men til tross for det var det en viss optimisme på slutten. Nå har han delvis svart på hva han siktet til.

Jeg kunne ha interesse av å høre om det utover det antydde toppmøte av utenriksministrene har vært drøftet på hvilken måte et initiativ kunne bli tatt til et møte på topp-planet, slik at en begynner i den andre enden, som det er sagt her. Jeg har også vanskelig for å tro at de ansvarlige på toppen vil ta følgene og vil ta ansvaret ved å kaste Europa ut i splittelse og politisk deling, når alt kommer til alt.

Statsråd Skaug: Disse tankene om et rent politisk møte på et eller annet tidspunkt i løpet av høsten er jo tanker som – så vidt jeg vet – er kommet opp først og fremst på hollandsk hold, og noe slikt ble allerede antydnet av den hollandske representant i dette fortrolige møte som ble holdt, og som jeg nevnte jeg skal sende komiteen referat fra. Vi har vel ikke egentlig fått noen særlige rapporter om disse ideene og tankene utover det som har stått i avisene. Men det er ganske klart at etter at vi ikke oppnådde noe resultat i Paris sist, så er mange flere mennesker i mange viktige posisjoner blitt på en ganske annen måte enn før klar over hvilke overmåte viktige og avgjørende problemer vi her står overfor. Man kan derfor kanskje gjøre seg et håp om at selve krisesituasjonen for så vidt kan tvinge fram noe mer forhandlingsvilje og vilje til kompromiss enn vi hittil har hatt, så den optimisme jeg for så vidt på sett og vis gir uttrykk for, har sin basis nettopp i det forholdet.

Utenriksminister Lange: Det er vel ikke utenkelig at noe av bakgrunnen for den franske holdningen, for det i og for seg eiendommelige forhold at den franske utenriksminister overhodet ikke viste seg og heller ikke noe annet fransk regjeringsmedlem, simpelthen er at man i Frankrike ikke har noen regjering i vår forstand for øyeblikket. Man har en situasjon hvor alle avgjørelser til syvende og sist blir tatt av én mann, og av en mann hvis oppmerksomhet i denne tiden ikke primært er rettet mot dette problemkomplekset. Derfor vil, når først valgene er over og der blir konstituert en fransk regjering med den nødvendige fordeling av arbeidsoppgavene som da må etableres, mulighetene for å få den franske regjering synspunkter inn, bli bedre enn de er nå. I den situasjon vi har for øyeblikket, er vel

realiteten den at den franske industri og det franske næringsliv for øvrig gjennom sin påvirkning av det franske embetsverk har en uforholdsmessig sterk innflytelse på det som legges fram som franske standpunkter. Alminnelige utenrikspolitiske vurderinger kommer bare i forsvinnende grad inn i bildet på fransk side.

Statsråd Skaug: Jeg tror det er ganske riktig det. Det synes å gå nokså klart fram av alt det man hører at de Gaulle ikke har hatt tid og anledning til å beskjefte seg med dette. Når Couve de Murville ikke var til stede nå, kan det kanskje også henge sammen med at han på møtet i juli uttalte seg på en måte som ga inntrykk av meget stor forhandlingsvillighet, og at det derfor ikke har vært så helt enkelt for ham å komme på dette møte.

Noe som også var meget beklagelig var at dr. Erhardt ikke representerte Tyskland. Det var hans statssekretær professor Müller-Armack som fungerte for ham. Han har jo ikke på noen måte den tyngde som dr. Erhardt har i disse sakene. Man kan gjøre seg mange spekulasjoner om hvorfor dr. Erhardt ikke var der. Én forklaring kan være at han i det oppgjøret som har funnet sted i høst, ikke har fått den støtte for sine synspunkter hos Adenauer som ville trenge om han skulle fortsette sin virksomhet i Maudlingkomiteen etter samme linje som før.

Formannen: Om jeg får lov å føye til, kan det jo også være trekk å ta med i bildet det som har vært hevdet at det er en viss sammenheng på fransk side mellom kravet om et 3-maktsdirektorat i NATO og frihandelsforhandlingene. Frankrike er ganske hard bl.a. på rent politisk grunnlag, fordi De Forente Stater og Storbritannia har stilt seg så avvisende overfor tanken om et slikt 3-maktsdirektorat. Det synes ikke meg å være helt usannsynlig, når man tenker på de Gaulle.

Borten: Det er en helt annen side jeg tenker på. Blir det noen flere anledninger til å drøfte de nordiske fellesbestrebelse i relasjon til det som er skjedd? Nå skal vi jo ha Nordisk Råd og møter og debatter i neste uke, og det er blitt aktualisert bl.a. av det som står i «Arbeiderbladet» i dag, som i parentes hr. Finn Moe dementerer. Jeg kunne like å høre hvorledes mulighetene er for å få en reell drøfting av disse problemene på bakgrunn av den situasjon som forhandlingene om Europa-markedet nå står i. Det var jo berørt sist i Stockholm dette.

Statsråd Skaug: Når det gjelder møtet i Nordisk Råd, har jeg fått en anmodning fra rådets presidium om å legge fram samarbeidsutvalgets rapport for rådet, og det skulle skje mandag formiddag, med en kort faktisk redegjørelse for hva som er skjedd og hva som der er foreslått. I den sammenheng skulle jeg også si noe til utfylling av rapporten med hensyn til forhandlingssituasjonen i Paris. Det kan jo ikke bli noe særlig omfattende med den tiden man har til disposisjon. Men hva som måtte være Nordisk Råds eget ønske når det gjelder å debattere disse spørsmålene, det har jeg ikke noe kjennskap til.

Formannen: Jeg har et spørsmål til i denne sammenheng. Er det ikke en fare for at et ledd i et kompromiss – og et kompromiss må det vel bli – kan bli at det etableres særordninger innenfor frihandelsområdet både for treforedlingsprodukter og for ferrolegeringer og aluminium, slik at norsk eksport kan bli skadelidende på dette område? Det er jo en meget vesentlig del av vår eksport. Jeg stiller dette spørsmål bl.a. fordi jeg har et inntrykk av at når det gjelder treforedlingsprodukter, vil franskmennene ikke gi seg.

Statsråd Skaug: Det er helt avhengig av om franskmennene klarer å få de andre 5 med seg. Når det gjelder saklige argumenter og de faktiske økonomiske interesser, så er det jo ikke så mye franskmennene egentlig har å fare med. Og det kan neppe være tvil om at man blant andre av De Seks, f.eks. i Tyskland og i Holland og delvis i Belgia, ser med stor bekymring på de franske standpunkter når det gjelder disse varene, og de vil vel gjøre sitt ytterste for å unngå å måtte godta de franske synspunktene.

Hva som vil komme ut av det, er det ingen som kan si i dag. Det er dette som nå skal drøftes kontinuerlig i Maudlingkomiteen fra nå til utgangen av året. Men det er jo en vanskelig forhandlingssituasjon man har, hvis De Seks på ethvert punkt gjør seg opp sin mening og står fast på sitt standpunkt, for dermed er det ikke lenger forhandlinger med De Seks og de 11. Man får mer eller mindre servert et ultimatum som man må godta eller ikke. Derfor må en stor del av vår virksomhet ligge i gjennom samtaler med representanter for de 5 først og fremst, og aller først Tyskland og Nederland, å forsøke å påvirke deres standpunkt. Tyske og hollandske representanter er på sin side meget åpne i underhåndssamtaler og gir gang på gang uttrykk for at de er uenige med franskmennene, men sier at de i møtene vanskelig kan gi uttrykk for dette på grunn av det prinsipp om enighet som er etablert. Det finnes imidlertid der muligheter som man kan spille på, det er ganske klart.

Utenriksminister Lange: Jeg kommer et øyeblikk tilbake til hr. Bortens spørsmål. Det er vel ikke urimelig å tenke seg at det når handelsministeren har lagt fram samarbeidskomiteens rapport og gjort rede for hovedlinjene i de forhandlinger som har funnet sted i Paris, så innenfor den norske delegasjon til Nordisk Råd blir en diskusjon før selve standpunktet eller standpunktene blir utformet i resolusjons eller rekommendasjons form i rådet.

Formannen: Med hensyn til selve saken er det jo klart at hvordan enn vi forholder oss, kan saken bli reist fra svensk og dansk side i rådet.

Er det andre som forlanger ordet? Hvis ikke, kan vi vel anse denne samtale avsluttet.

Jeg minner da om at den ordinære utenrikskomite kommer sammen kl. 11, dvs. om 25 minutter.

Møtet hevet kl. 10.35.